

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas muitas rīcības programmas (Muita 2013) izveidi"

COM(2006) 201 galīgā redakcija — 2006/0075 (COD)

(2006/C 324/26)

Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu Padome 2006. gada 22. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai veikt sagatavošanas darbus.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 430. plenārajā sesijā 2006. gada 26. oktobrī iecēla BATUT kdzi par galveno ziņotāju un ar 108 balsīm par un 4 atturoties pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Visās valstīs muita aizsargā valsts ekonomiskās intereses un parasti nekavējoties pārbauda kustībā esošas preces, izmantojot procedūras, kas pamatojas uz tūlītēju rīcību. Sešdesmitajos gados tika izveidots Kopējais ārējais muitas tarifs, savukārt līdz ar iekšējā tirgus izveidi 1993. gadā tika atcelta kontrole uz ES iekšējām robežām, nodrošinot brīvu preču un pakalpojumu kustību. Preču apmaiņa iekšējā tirgū, kuras apjoms pēc iekšējo robežu atcelšanas ir gandrīz divkārošies, ir katras dalībvalsts tirdzniecības apmaiņas nozīmīgākā daļa.

1.2 Ilgus gadus Eiropas Kopienas valstu muitas dienestos nav notikušas būtiskas izmaiņas. Muitas struktūru un darbinieku organizācija katrā dalībvalstī bija valsts kompetencē.

1.3 Tomēr Eiropas Savienības izveidošana, kā arī progress digitālajā jomā un tīklu izveide, kas neapstājas pie robežām, daļēji dematerializēja muitas darbību. Komisijas priekšlikums "Muita 2013" mudina lielākā mērā iekļaut muitas darbības Lisabonas mērķu īstenošanā, tomēr nepārorientējoties uz iestāžu integrāciju, kurām valsts līmenī joprojām ir ļoti būtiska loma. Tomēr intereses, kas jāaizstāv, ir ES un tās iedzīvotāju intereses.

2. Vispārējā informācija par lēmuma priekšlikumu

2.1 Muita 2000.

2.1.1 Jau **kopš 1995. gada** Eiropas Komisija piedāvāja piecu gadu programmu "**Muita 2000**", kam sekoja "Muita 2002". Minēto programmu uzdevums bija panākt valstu muitu kā "vienotas iestādes" darbību attiecībā uz procedūrām: "Lai izveidotu ES 15 dalībvalstīs tirdzniecības telpu bez iekšējām muitas robežām, visos muitas zonas jautājumos ir nepieciešama vienota muitas

procedūra viena veida operācijām". To iespējams panākt ar sadarbību, ar saskaņotu muitas tiesību piemērošanu uz Kopienas iekšējām un ārējām robežām, ar komunikācijas tīklu, kas pieejams ekonomiskās jomas dalībniekiem, ar iestāžu un to darbinieku darbības uzlabošanu un elektroniskas muitas sistēmas un datorizētas muitas veicināšanu. ⁽¹⁾

2.2 Muita 2000.

2.2.1 Ar programmu "**Muita 2002**" tika izveidota muitas politikas grupa un Muitas komiteja 2002, kas saskaņo Komisijas un dalībvalstu pārstāvju pieejas attiecībā uz metodēm, līdzekļiem, novērtējumu, investīcijām, datornodrošinājumu, procedūru modernizāciju, kontroles standartiem, sadarbību cīņai pret viltojumiem, atbalstu kandidātvalstīm un darbinieku apmaiņu.

2.2.2 EESK atbalstīja datorizētas muitas informācijas apmaiņas sistēmas izveidi ES līmenī, "aktīvi iesaistot administratīvajos lēmumu pieņemšanas procesos ekonomisko aprindu pārstāvjus — ieinteresētos uzņēmumus, apvienības, muitas konsultatīvo komiteju un ESP", kas "veicina savstarpēju izpratni un novērš nevajadzīgus sarežģījumus tās ieviešanā". Komiteja uzsvēra šīs sistēmas ieviešanas radītās priekšrocības. Komiteja uzskatīja par lietderīgu izskatīt jautājumu par informācijas apkopošanu Komisijas līmenī, vidējā termiņā izveidojot "Eiropas Krāpšanas apkarošanas dienestu (EURO-DOUANE pēc EUROPOL piemēra)", kā arī jautājumu par "vienotu apmācības sistēmu visiem dalībvalstu muitas darbiniekiem muitas tiesību aktu un muitas procedūru jomā, ņemot vērā ne tikai subsidiaritātes principu, bet arī muitas darbinieku profesionālās izaugsmes iespējas ⁽²⁾". Toreiz lēmējinstādes neatbalstīja Komiteju.

⁽¹⁾ OVL L 33 04.02.1997 un OVL L 13 19.01.2000.

⁽²⁾ OVC 174/14 17.06.1996.

2.3 Muita 2007.

2.3.1 Vēlāk tika pieņemta jauna piecu gadu programma “**Muita 2007**”⁽³⁾, ar kuru pagarināja un papildināja iepriekšējo. Tās mērķis saistās ne tikai ar tirdzniecību un muitas darbību, bet arī ar Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību un iedzīvotājiem drošas vides izveidošanu. Pasaules tautsaimniecības globalizācija vērsās plašumā un līdz ar to arī tās radītās izmaiņas. Muitai ir svarīga nozīme tirdzniecības vides reglamentēšanā. Straujā digitalizācijas attīstība veicināja muitas procedūru integrāciju. “Muitas 2007” mērķis ir panākt, lai Kopienas tiesību akti muitas politikas jomā visās Kopienas valstīs tiktu piemēroti saskaņoti un profesionāli. Līdz ar datorizācijas attīstību paraugpraksēm, darbinieku apmaiņai un semināriem ir noteicoša nozīme.

2.3.2 Komiteja ierosina “Komisijai aktīvāk uzraudzīt dalībvalstu kontroles standartus”, kā arī “iecelt muitas inspektoros ar rīcības tiesībām visā Kopienas teritorijā, lai daļēji īstenotu minēto mērķi”⁽⁴⁾.

2.3.3 EESK atzinumā tiek secināts, ka muitas dienestu uzlabošanas mērķis varētu būt konkurences apstākļu uzlabošana uzņēmumiem, nodarbinātības veicināšana un likumīgu darbību sekmēšana tirdzniecības un preču apmaiņas jomā. Komiteja uzskata par nepieciešamu izstrādāt instrumentu, kas ļautu novērtēt iepriekšējos posmos paveikto un ieviest nepieciešamās izmaiņas. Šis Komitejas priekšlikums guva atsaucību⁽⁵⁾.

2.3.4 **Starpposma ziņojums** liecina, ka uzņēmēji un iesaistītās puses kopumā pozitīvi novērtēja programmu “Muita 2007”, bet vēl ir jānosaka drošības standarti ar Eiropas Kopienas mērķi atvieglot tirdzniecību, un pastāv zināmas bažas par muitas datorizācijas nozīmi. Minētā programma lielā mērā veicina valstu muitas dienestu mērķi darboties kā vienai kopīgai iestādei.

2.4 2006. gads.

2.4.1 2006. gadā trīs svarīgi Eiropas dokumenti attiecas uz muitu:

— priekšlikums regulai “Atjaunots muitas kodekss”

— priekšlikums regulai “Elektroniska vide muitā”,

— Šajā EESK atzinumā analizētais priekšlikums.

2.4.2 **Kopienas muitas kodekss**, kas tiks modernizēts ar EP un Padomes regulu un par kuru EESK ir izteikusi savu nostāju 2006. gada 5. jūlija atzinumā, ir svarīgs dokuments programmas Muita 2013 īstenošanai, kuras uzdevums ir pieskaņot dokumentus tirgus un tehnoloģiju attīstībai, kā arī ES paplašināšanām. Tā kā datorizācija vērsās plašumā, arī iestādēm ir jābūt tiešsaistē; jaunais kodekss nosaka, ka datorizētās procedūras, ko

līdz šim varēja izvēlēties piemērot, turpmāk jāpiemēro **obligāti**; tas var atvieglot lielo, bet apgrūtināt mazo uzņēmumu darbu. Tāpat pieaug ārpustarifu pasākumu nozīme, piemēram, attiecībā uz viltojumu apkarošanu, drošību, nelegālās imigrācijas kontroli, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, narkotiku tirdzniecību, higiēnu, veselību, vidi un patērētāju aizsardzību, kā arī pasākumu, kas ir saistīti ar pievienotās vērtības nodokļa un akcīzes nodokļa iekasēšanu. Dalībvalstīm šajā jomā ir noteicošā loma, tās sedz izmaksas, kas saistītas ar informācijas tehnoloģiju savietojamību, dalībvalstu muitas darbinieki ir tiesīgi veikt jebkura veida pārbaudes, savukārt Komisija palielina savas reglamentējošās tiesības (priekšlikuma regulai 196. pants) attiecībā uz muitas sistēmām, dalībvalstīm un starptautiskajiem nolīgumiem. Atjaunotajā kodeksā ir pārskatītas visu muitas procedūrās iesaistīto pušu lomas un statusa definīcijas.

2.4.3 Tiešsaiste nosaka nepieciešamību izveidot muitā **elektronisku vidi**.

2.4.3.1 Priekšlikums lēmumam par elektroniskas vides izveidi muitā paredz virkni pasākumu un termiņu, lai nodrošinātu dalībvalstu muitas elektronisko sistēmu savietojamību, izveidojot vienotu un visiem pieejamu informatizētu portālu. Līdz ar to tiks sekmēta informācijas apmaiņa starp uzņēmumiem un muitas iestādēm, kā arī dažādu muitas iestāžu līmenī. Dokumenti uz papīra tiks aizpildīti tikai izņēmuma gadījumos. Komisija paredz arī ieviest “vienotu pieejas punktu”, ar kura palīdzību “uzticamie” uzņēmumi (“atzītie uzņēmumi” saskaņā ar atjaunotā Muitas kodeksa 2., 4., 13. un 16. pantu) sazinās ar vienu vienīgu iestādi, nevis ar dažādām robežkontroles iestādēm, kā tas notiek pašreiz. Līdz ar to informācija, tostarp muitas informācija, tiks nodota tikai vienu reizi. Tas nodrošinās preču pārbaudi no muitas vai citu (policijas, robežapsardzes, veterināro vai vides) dienestu puses vienviet un vienlaicīgi atbilstoši “vienas pieturas aģentūras” principam.

2.4.4 EESK 2006. gada 13. septembra atzinumā secina, ka muitas pārvaldība Kopienas līmenī ir jāizvirza par ES ilgtermiņa mērķi: “šāda veida pārvaldība radītu priekšrocības no vienkāršošanas, uzticamības un izmaksu viedokļa, kā arī no savietojamības ar citām ES un trešo valstu sistēmām viedokļa”.

3. Programma Muita 2013

3.1 Savietojamības, izmaksu samazināšanas un paraugpraksju jomā sagatavošanā esošā programma “Muita 2013” turpina iepriekš minētās programmas un programmu Muita 2007. Situācijā, ko raksturo atsevišķu elementu cieša saistība, šis programmas mērķis ir ieviest modernus muitas

⁽³⁾ COM(2002) 26 galīgā redakcija — 2002/0029 (COD).

⁽⁴⁾ OV C 241/8 07.10.2002.

⁽⁵⁾ 4. zemsvirtras piezīmē norādītais dokuments.

noteikumus nolūkā veicināt preču kustību, atvieglot preču apmaiņu un sekmēt tirdzniecības brīvību, neatsakoties no kontroles pasākumiem. Eiropas Komisija ⁽⁶⁾ uzskata, ka muita ir vienīgais instruments, kam piemīt visaptverošs skatījums uz tautsaimniecību. Pašreizējā situācija ir sarežģītāka nekā iepriekš un to ietekmē personu un preču plūsma. Lai nodrošinātu ES uzņēmumu konkurētspēju kā iekšējā, tā arī ārējā tirgū, iesaistītās puses uzskata, ka minētās situācijas pārvaldībai nepieciešami elastīgi risinājumi un instrumenti.

3.1.1 Lai pieskaņotos daudzgadu finanšu plāna termiņam, jaunās programmas piemērošanas periods paredzēts uz sešiem gadiem (no 1.1.2008 līdz 31.12.2013).

3.1.2 Priekšlikuma 4.1. pantā minētie programmas mērķi paredz, sniedzot atbalstu programmas mērķauditorijai:

- a) nodrošināt muitas darbību atbilstību iekšējā tirgus vajadzībām, tostarp piegādes ķēdes drošību;
- b) pēc iespējas efektīvākai muitas iestāžu pienākumu izpildei nodrošināt minēto iestāžu savstarpēji tik saskaņotu darbību, it kā tā būtu viena iestāde;
- c) nodrošināt nepieciešamo Kopienas finanšu interešu aizsardzību;
- d) palielināt iedzīvotāju drošību un drošumu;
- e) sagatavot ES paplašināšanu, tostarp pieredzes un zināšanu apmaiņu ar attiecīgo valstu muitas dienestiem.

3.1.3 Līdzekļi: kopīgas darbības un datorizācijas pabeigšana.

Programmā (2. pants) pārņemti un papildināti programmā Muita 2007 paredzētie līdzekļi, kas koncentrējas uz diviem aspektiem — tehnisko (datortehnika un programmatūra) un personāla (kopīgas darbības un apmācība) aspektu:

- a) saziņas un informācijas apmaiņas sistēmas;
- b) salīdzinoša analīze;
- c) semināri un darbsemināri (*workshops*);
- d) projektu un vadības grupas;
- e) darba vizītes;
- f) apmācības pasākumi;
- g) uzraudzības pasākumi;
- h) jebkuri citi pasākumi programmas mērķu sasniegšanai.

Minēto līdzekļu mērķis ir izveidot datorizētu Eiropas muitu.

3.1.4 Minētās darbības (3. pants) pirmām kārtām attiecas uz dalībvalstīm un, ņemot vērā muitas darbību nozīmi starptautiskajā saimnieciskajā dzīvē, arī uz pašreizējām un potenciālajām

ES kandidātvalstīm, ar ES saistītām valstīm Eiropas kaimiņattiecību politikas ietvaros un trešām valstīm.

3.1.5 Dažādas **ieinteresētās puses** definētas vairākos priekšlikuma pantos.

3.1.5.1 Sestais apsvērums ⁽⁷⁾ nosaka, ka “jāstiprina **multas pārvalžu** sadarbība savā starpā un ar Kopienas **uzņēmēju, juristu un zinātnieku** aprindām vai citiem ārējā tirdzniecībā iesaistītajiem **tirgus dalībniekiem**”. Programma Muita 2013 veicinātu šo aprindu vai iestāžu pārstāvju līdzdalību programmā paredzētajās darbībās.

3.1.5.2 Būtiskākā loma tiek piešķirta pārvaldēm (2. pants), kas otrajā rindkopā definētas kā “ir programmā iesaistītajās valstīs par muitas pārvaldību un ar muitu saistītiem pasākumiem atbildīgās valsts iestādes un citas struktūras”, Kopienas līmenī atbildīgas ir **Eiropas Komisija** un **Muitas politikas grupa**, kuras sastāvā ir dalībvalstu atbildīgie darbinieki; saskaņā ar 14. pantu “**starptautisku organizāciju, trešo valstu pārvalžu, uzņēmēju un to organizāciju pārstāvji** var piedalīties programmas ietvaros organizētajos pasākumos, kad vien tas ir būtiski 4. un 5. pantā minēto mērķu īstenošanas sakarā” (4. un 5. pants); un, visbeidzot, “Komisija var nolemt sakaru un informācijas apmaiņas sistēmas darīt pieejamas **citām valsts dienestiem** ar muitu saistītiem vai nesaistītiem mērķiem ar nosacījumu, ka finanšu iemaksa tiek iemaksāta programmas budžetā” (7. panta 6. punkts). Ņemot vērā muitas lomu starptautiskās tirdzniecības regulēšanā, kopumā iesaistīto pušu ir ļoti daudz.

3.1.5.3 Turpmāk Komisija sev patur tiesības lemt par to, vai atsevišķi šīs Kopienas programmas īstenošanas pienākumi ar tehniskās vai administratīvās palīdzības līgumu starpniecību ⁽⁸⁾ varētu tikt “nodoti kādai izpildāgentūrai vai pakalpojumu sniedzējiem”; tas gan radītu problēmas no atsevišķu dalībvalstu administratīvās organizācijas viedokļa.

3.1.6 *Budžets.*

3.1.6.1 Savietojamība ļaus nodrošināt informācijas apmaiņu starp dažādu valstu administrācijām; izmantojot datu pārraides saskarnes ar uzņēmumiem, programma “Muita 2013” veicinās divu lēmumu “Modernizētais muitas kodekss” un “Elektroniska vide muitā” izpildi. Kad jaunā informātikas sistēmas darbosies pilnībā, būs pabeigta iekšējā vienotais tirgus izveide, kur vienīgās robežas būs ārējās. Programmā 2013 ņemta vērā tirgu globālā dimensija un saistība ar trešajām valstīm, kas var būt “iesaistītās valstis” un var būt tiesīgas uz palīdzības saņemšanu.

⁽⁶⁾ TAXUD uzklauššana 18.09.2006 — A/2 — Eiropas Komisijas Nodokļu un muitas direktorāts.

⁽⁷⁾ COM (2006) 201 galīgā redakcija, 10. lpp.

⁽⁸⁾ Skatīt pamatojuma 4. punktu Budžeta ietekmē.

3.1.6.2 Atbildība par programmas īstenošanu pirmām kārtām ir iesaistītajām valstīm (11. apsvērum). Kopējā no Kopienas budžeta sedzamā summa sasniedz 323,8 miljonus euro (paskaidrojuma raksta 4. punkts un projekta 16.1. pants), taču tā neatspoguļo visas izmaksas, kuru lielu daļu segs dalībvalstis. Programmā "Muita 2013" paredzētā palīdzība teorētiski sasniedz 2 miljonus euro gadā katrai dalībvalstij 6 gadu ilgā laika periodā, taču iesaistīto valstu skaits pārsniedz 27 ES dalībvalstis.

3.1.6.3 Izmaksu sadalījums starp iesaistītajām valstīm ir šāds (17. pants):

— "2. Kopiena sedz šādus izdevumus:

- a) 7. panta 3. punktā izklāstīto sakaru un informācijas apmaiņas sistēmu Kopienas elementu iegādes, izstrādes, ierīkošanas, apkopes un ikdienas darbības izmaksas";

kā arī izmaksas, kas saistītas ar sanāksmēm, kuras nepieciešamas kopējas darbības īstenošanai;

— "6. Iesaistītās valstis sedz šādus izdevumus:

- a) 7. panta 4. punktā izklāstīto sakaru un informācijas apmaiņas sistēmu ārpuskopienas elementu iegādes, izstrādes, ierīkošanas, apkopes un ikdienas darbības izmaksas;

- b) kā arī izmaksas, kas saistītas ar to ierēdņu sākotnējām un turpmākām mācībām, ieskaitot valodu mācības".

3.1.7 Darbinieki.

3.1.7.1 Īpaša uzmanība projektā pievērsta **nepieciešamībai pēc mācību pamatprogrammām**, lai nodrošinātu kopējai darbībai nepieciešamo personāla kompetences līmeni. Šis jautājums attiecībā uz attiecīgo valstu muitas iestāžu personālu iekļauts projekta 12. pantā. Ķēdes reakcija radīsies attiecīgo valstu muitas iestāžu mācību struktūrvienību strukturētas sadarbības rezultātā: programmas un "mācību standartus" izstrādās Kopienas līmenī "ar mērķi nodrošināt vienotu pamatu ierēdņu mācībām, kas pilnīgi aptver muitas noteikumus un procedūras, un ļauj tiem apgūt nepieciešamās kopējās profesionālās iemaņas un zināšanas" (12.a pants) Pieeju kursiem varētu nodrošināt arī citu valstu ierēdņiem (12.b pants), un kopējās mācību pamatprogrammas ir pilnībā jāintegrē to valstu muitas iestāžu apmācības programmās (12.2.), kuras vēlas "nodrošināt to ierēdņiem sākotnējās un turpmākās mācības, kas vajadzīgas, lai iegūtu vispārējās profesionālās iemaņas un zināšanas", kā arī valodu mācības, par saviem līdzekļiem (12.2.).

3.1.7.2 Tādējādi pati apmācība nav Kopienas mēroga, taču tās saturs tāds ir. Komisija izvēlas sazarotu pieeju, taču neizslē-

dzot iespēju "vajadzības gadījumā izveidot kopēju infrastruktūru un līdzekļus kopīgām mācībām muitas jomā un to pārvaldībai" (12.1.c).

3.1.7.3 Lai nodrošinātu savstarpējo papildināmību, uz ko jau aicinājusi EESK, projektā paredzēts "izskatīt iespēju izveidot ar citiem valsts dienestiem kopīgas mācības" (12.d). izmaksas par mācību sistēmu un modeļu iegādi, izstrādi, ierīkošanu un apkopi, ciktāl tās ir kopīgas visām iesaistītajām valstīm, finansēs no programmas līdzekļiem (17. d).

3.1.8 Komisijas loma.

3.1.8.1 Komisija ir visas sazarotās sistēmas centrā. Šai sistēmai nav Kopienas līmeņa struktūras, taču Komisija ir visu iesaistīto pušu centrā. Komisija pati lemj par atzītajiem uzņēmumiem, attiecībā uz kuriem kritēriji vēl nav precizēti (Modernizētā Kopienas muitas kodeksa 196. pants), kā arī par to, kuriem citiem ar muitu nesaistītiem valsts dienestiem (Paskaidrojuma raksta 7. punkts) un kuriem privātā sektora pārstāvjiem (juridisko un zinātnisko aprindu pārstāvjiem) varētu nodrošināt piekļuvi aizsargātiem datiem un apmācībai.

4. Vispārējās piezīmes

4.1 Komiteja izsaka nožēlu, ka neskatoties uz augstāk minēto dokumentu acīmredzamo savstarpējo saikni, kā arī to lielo nozīmi ne tikai muitas iestāžu administrācijai, bet arī to darbiniekiem, Komisija tos 2006. gada laikā pieņēmusi izkaisītā veidā, lai gan tajos risināti jautājumi, kas gan nav ne steidzami, ne pilnībā novatoriski, taču ir cieši savstarpēji saistīti.

4.2 Komiteja pauž nožēlu arī par to, ka, sagatavojot šo atziņumu, tai bija jāstrādā steidzamības kārtā, ņemot vērā pašreiz notiekošo budžeta sagatavošanas darbu, kaut arī, kā norādīts vairākkārt, priekšlikums aptver tik plašu kontekstu, ka tā sekas attiecībā uz minēto procedūru bija visnotaļ prognozējamas.

4.3 EESK uzskata, ka Muitas savienība, kas ir Eiropas ekonomiskās integrācijas dzinējspēks, šodien nedrīkst atpalikt no starptautiskās tirdzniecības norisēm, ko tai būtu jāregulē, un kuras ir pastāvīgā pārmaiņu procesā. Elektroniskie līdzekļi neapšaubāmi veido daļu no plašā līdzekļu klāsta, un iespējas, ko tie var sniegt, noteikti ir jānodod gan uzņēmumiem, gan kontroles iestāžu rīcībā. Līdz ar to Komiteja apstiprina programmu "Muita 2013" un budžeta palielināšanu, kas ļauj sniegt palīdzību iesaistītajām valstīm, it īpaši, lai modernizētu resursus, celtu iesaistīto pušu apziņu un nodrošinātu ierēdņu apmācību.

4.4 Zināšanu apmaiņa, kopīga darbība, paveiktā darba izvērtējums un kontrole — tās ir darbības, kas nepieciešamas savstarpējas savietojamības un savstarpēju zināšanu par iesaistītajām pusēm nodrošināšanai, taču tās pieejamas tikai ierobežotam skaitam muitas pārvalžu darbinieku.

4.5 Komiteja atzīmē un atzinīgi vērtē, ka atbilstoši tās vēlmēm, kas izteiktas attiecībā uz iepriekšējām programmām, ir ieviests novērtēšanas process, taču ar nožēlu secina, ka pašreiz nav sniegtas nekāda norādes par saglabājamiem rādītājiem.

4.6 Komiteja izsaka iebildi:

4.6.1 “Muitas pasākumu jomā nepieciešams dot priekšroku krāpšanas apkarošanas uzlabošanai”, taču tai pašā laikā “to izmaksu samazināšanai, kas uzņēmējiem rodas, nodrošinot atbilstību tiesību aktiem muitas jomā”, “efektīvas preču kontroles vadības nodrošināšanai uz ārējām robežām un Eiropas pilsoņu aizsardzībai attiecībā uz starptautiskās piegādes ķēdes drošību un aizsargātību” (3. apsvērumš).

4.7 Tādējādi EESK secina, ka:

4.7.1 ierosinātais mērķis “nodrošināt vienādu aizsardzības līmeni Eiropas pilsoņiem un uzņēmējiem jebkurā vietā Kopienas teritorijā” (skat. 2. apsvērumu) ir apsveicams, taču nepietiekama apņemšanās attiecībā uz nodokļu maksātājiem, uzņēmumiem un visvairāk — iedzīvotājiem, ja šis vienāda līmenis nav sinonīms visaugstākā līmeņa izcilībai. Kā drošības piemēru var minēt rotaļu lācīti, kuram veikta atbilstības Kopienas normām kontrole un kuru atļauts ievest Kopienas teritorijā tādēļ, ka muitas darbinieki ir konstatējuši, ka tā actiņas nevar izraut, līdz ar to bērnš nevar tās iebāzt mutē un nosmakt. Priekšlikuma tekstā kopumā ir izvirzīts mērķis nodrošināt kontroli un drošību, nesniedzot sīkākus paskaidrojumus par šādas kontroles un drošības mērķiem; kontroles un drošības līmenim jābūt vienādam visā teritorijā, turklāt tam jābūt visaugstākajam;

4.7.2 izvirzītais mērķis samazināt darbības automatizācijas izmaksas ar tādas elektroniskās sistēmas palīdzību, kas saistīta ar paaugstinātām izmaksām, kuru papildina dalībvalstu budžeta lēmējietāžu pienākums ievērot nolīgumos pieļaujamo budžeta deficīta un valsts parāda līmeni, var radīt situāciju, kad attiecīgo valstu struktūru vadītāji būs spiesti samazināt darbinieku skaitu, savstarpēji to nesaskaņojot, kas ievērojami apgrūtinās sadarbību, un/vai būs spiesti nodot tālāk izmaksas, veicot daļēju privatizāciju, kas savukārt var izraisīt uzņēmumiem un iedzīvotājiem juridisku nenoteiktību attiecībā uz šo ar ievērojamām pilnvarām apveltīto dienestu darbību;

4.7.3 darbības atvieglošana, kuru cenšamies panākt, varētu veicināt krāpšanas gadījumu (likumīgā preču tirdzniecībā) un kontrabandas gadījumu (nelikumīgās preču tirdzniecības) skaita

palielināšanos, ņemot vērā fiziskās kontroles samazināšanos; būtu lietderīgi norādīt, vai krāpšanas apkarošana ar elektronisku kontroles kritēriju palīdzību varētu darboties efektīvi, un kā varētu panākt vienādu līmeni visās iesaistītajās valstīs ar tik mazu darbinieku skaitu. Komiteja uzskata, ka kontroles līmenis vienmēr ir atkarīgs no politiska rakstura lēmumiem un vēlamās saiknes starp brīvu tirdzniecību un iedzīvotāju drošību, taču tā apzinās, ka kontroles īstenošana ir atkarīga no ierēdņiem un to rīcībā esošajiem līdzekļiem. Starp brīvību un drošību nav līdzsvara, ja vēlme atvieglot apmaiņu, faktiski samazinot kontroles līmeni un personālu, kas šādu kontroli veic, gūst virsroku pār drošības prasībām, kas pēc Komitejas atzinuma projektā nav īpaši izstrādātas. Eiropas Savienība definē muitas politiku, taču valstu administrācijas veido struktūrvienības, kuras varētu veikt smīgi pārorientēt, tās neiznīcinot.

4.7.3.1 Komiteja uzsver, ka EESK divas reizes attiecībā uz iepriekšējam ar muitu saistītajiem un iepriekš citētajiem dokumentiem ir ieteikusi īstenot darbības un struktūrvienību zināmu centralizāciju; taču Eiropas Komisija 2005. gadā (?) ir uzsākusi tīkla koncepcijas veidošanu, kas pievēršas pastiprinātai dažādu valstu muitu elektroniskajai sadarbībai, paredzot, ka tai sekos arī kontroles pastiprināšana un vienlaicīgi arī procedūru vienkāršošana. Savstarpēji savietojamas procedūras un elektroniska vide faktiski ir saistīta ar nozīmīgu muitas dienestu pārstrukturēšanu valstu līmenī, tajā skaitā ar muitas biroju, kas pieejami deklarētājiem, slēgšanu. Tas samazina muitas intervences spēju ārkārtas situācijās veselības aizsardzības jomā (govju sūklveida encefalopātija) un drošības jomā (terorisms), kā arī rada smagas pārmaiņas darbiniekiem.

4.7.3.2 Komiteja atkārtoti uzsver arī izteikto kritiku par iepriekšējiem dokumentiem⁽⁹⁾, kas attiecas uz to, ka “nav pietiekami ņemta vērā dažādu valsts dienestu savstarpējā mijiedarbība cīņā pret noziedzību”, kaut arī kritiku mazina paredzētā iespējamā pieejamības nodrošināšana citiem valsts dienestiem (7.panta 6. punkts).

4.7.3.3 Atzīstot Muitas savienības un valstu administrāciju, kas ir tās īstenotāji, būtisko lomu pasaules tirdzniecības regulējumā, Komisijai būtu vajadzējis precizēt, ka šo uzdevumu var uzticēt tikai publiskajai varai.

4.7.3.4 Programmas “Muita 2007” vidustermiņa novērtējumā izcelta valodas zināšanu problēma, kas kavē muitas iestāžu darbinieku starptautisko darbību; EESK uzskata, ka minētā problēma nav pietiekami ņemta vērā 2013. gada programmā, kas šo jomu nodod iesaistīto valstu pārziņā, kaut arī šo jautājumu varētu uzskatīt par Eiropas līmeņa problēmu.

⁽⁹⁾ Komisijas paziņojums par programmām “Fiscalis 2013” un “Muita 2013”. COM(2005) 111 galīgā redakcija, 06.04.2005.

⁽¹⁰⁾ COM(2005) 608 galīgā redakcija.

4.7.3.5 Ekonomikas globalizācijas apstākļos Komisija varētu iekļaut atsauci uz darbībām, kas attiecas uz izglītošanu trešajās valstīs un pievērst pastiprinātu uzmanību profilaktiskajiem un apmācības pasākumiem valstīs, kurās ir labvēlīgi apstākļi pašreizējo krāpniecisko darbību (it īpaši —viltojumu jomā) veikšanai, lai tās saprastu, kādu kaitējumu tas nodara šo valstu ekonomikai, kā arī iepazīstināt tās ar atbilstošajām šīs parādības iekšējās kontroles metodēm.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Priekšlikuma 3. pants: *Programmas dalībnieki (saņēmēji)*.

5.1.1 Komisijas priekšlikumā ir paredzēts veikt pasākumus gan uz ES vecajām, gan jaunajām robežām, gan ar EKP valstīm, kā arī palielināt Kopienas sadarbību ar trešajām valstīm. Ar zināmiem nosacījumiem tās varēs tikt iesaistītas atsevišķos pasākumos. Tas Komitejai šķiet ļoti svarīgi, lai pēc iespējas ātrāk, līdz ar šo valstu iespējamo iestāšanos Eiropas Savienībā, tiktu ieviests līdzvērtīgas attieksmes princips. Tomēr nosacījumi, saskaņā ar kādiem tās var izmantot "Muitas 2013" atbalstu, nav precizēti tekstā.

5.2 5.1.i. pants: *Sadarbības attīstīšana*.

5.2.1 Komisija pamatoti ierosina "veicināt turpmāku muitas starptautisko sadarbību starp ES muitas pārvaldēm un trešo valstu muitas iestādēm". Varbūt tai pie starptautiskajām organizācijām, kas varētu piedalīties programmā (14. pants), būtu vajadzējis minēt Pasaules muitas organizāciju,

5.3 3., 10., 14., 19. panti, 6. apsvērumus.

5.3.1 Tie nosaka dalībniekus, kas realizēs programmu kopā ar Komisiju, "Muitas 2013" komiteju un valstu pārvaldēm, turpinot jau iesāktos pasākumus. Tekstā nav precīzi noteikts iemaksas un saiknes veids, kāds starp tām pastāvēs. Kaut arī ieguldot īpašas zināšanas, daži no tiem tomēr paliek par "parādā esošiem" lietotājiem. Ne visas iesaistītās valstis ir līdzīgā situācijā. Starptautisku organizāciju, trešo valstu pārvalžu, uzņēmēju un to organizāciju pārstāvji var piedalīties programmā, bet vienīgi "dalībvalstis" ņems dalību "darba grupās un vadības grupās koordinējošu pasākumu veikšanai".

5.3.2 Ja tekstā nav precizējumu, lēmumu pieņem Komisija. Piemērojot "Modernizētu muitas kodeksu" un saskaņā ar tā 194. pantu, Komisija lems par nosacījumiem, lai kļūtu par atzītu uzņēmumu, tā varēs viena pati lemt par muitas sistēmu savietojamības standartu maiņu, kā arī noteikt gadījumus, kad tā lūgs dalībvalstis mainīt lēmumus. Tā lems par valsts un privātiem

dienestiem, kas piedalās "Muitā 2013" un kuriem ir maksas vai bezmaksas pieeja tās datu bāzēm, kā arī par nepieciešamajiem nosacījumiem, kas dod tiesības saņemt programmas atbalstu (iesaistītās valstis).

5.3.3 Saprotot, ka šādam pasākumam ir nepieciešama efektīva vadība, Komitejai rodas šaubas par integrētas sistēmas civilās kontroles iespējām un tā vēlas, lai tiktu paveikts viss iespējamais, lai novērstu sistēmas nokļūšanu "hipertehnokrātu" pārraudzībā, kas šo sazaroto sistēmu padarītu pilnīgi nepārskatāmu un pār kuru sabiedrībai un tās pārstāvjiem nebūtu nekādas "kontroles". Komiteja uzskata, ka muitas uzdevumu pārdalīšana starp neatkarīgām vai privātām iestādēm, piemēram, aģentūrām vai apakšuzņēmējiem, radītu papildu risku.

5.4 17. pants: *Budžets*.

5.4.1 Atbildība par programmas īstenošanu pirmām kārtām ir iesaistītajām valstīm (11. apsvērumus). Kopējā no Kopienas budžeta sedzamā summa sasniedz 323,8 miljonus *euro* (paskaidrojuma raksta 4. punkts un projekta 16.1. pants), un, kā tas jau tika iepriekš minēts, tas ir tikai 2 miljoni *euro* gadā no katras Eiropas Savienības dalībvalsts 6 gadu laikā. Dalībvalstu, kas pārvalda personālu un infrastruktūru, iemaksas būs vislielākās Eiropas integrētās muitas nobeiguma posma īstenošanā, publisko un privāto sektoru kopā ņemot.

5.4.2 Komiteja atzīst, ka teksta projekts nepaskaidro piešķirto summu tehnisko sadalījumu, kuras, kā norāda ietekmes novērtējums⁽¹⁾, varētu būt 259,6 miljoni *euro* informācijas tehnoloģijām un tikai 57,4 miljoni *euro* darbiniekiem domātiem pasākumiem.

5.5 8. pants, 12.d pants: *Personāla apmācība*.

5.5.1 EESK uzskata, ka dalībvalstīs gan uzņēmēju, gan muitas iestāžu personāls būs pakļauts paātrinātai jau iesāktu reformu īstenošanai un ka, neskatoties uz mācībām, kurās viņi piedalīsies, daži, ieskaitot ierēdņus, būtu nepieciešams kaut kas līdzīgs sociālajam atbalstam gadījumā, ja viņi nevarēs piemēroties pārmaiņām. Tas būs nepieciešams pārejas laikā, kas ņem vērā vēsturisko periodu, kurā šī programmas tiek īstenota ("baby-boom" paaudzes aiziešana no darba tirgus).

5.5.2 Lai nodrošinātu savstarpējo papildināmību, uz ko jau aicinājusi EESK, projektā paredzēts "izskatīt iespēju izveidot ar citiem valsts dienestiem kopīgas mācības" (12.d pants). Būtu lietderīgi, ja Komisija precizētu, kādi dienesti un no kādas programmas mērķauditorijas.

⁽¹⁾ Komisijas darba dokuments "Muita 2013 – ietekmes novērtējums", 30. lpp — Komisijas dokuments SEC(2006) 570.

5.6 13. pants: Uzraudzība.

5.6.1 Tā kā pārrobežu sadarbības partnera pazišana veicina uzticēšanos un lielāku efektivitāti, Komiteja uzskata, ka jāveicina ne vien muitas amatpersonu, bet arī darbinieku kopīgās vizītes, kā tas notika iepriekšējā programmā *Mattheus*.

6. Komitejas ieteikumi

6.1 Eiropas Komisijas 2005. gada paziņojumā par "Muita 2013" programmu tika uzskatīts, ka jaunajai programmai "jāparedz līdzfinansējums no pirmā un trešā pīlāra programmām", jo nav iespējams ierobežot darbības šajā jomā viena īpaša pīlāra ietvaros. Tas tomēr nav ievērots "Muita 2013" programmā. Tas šķiet pretrunā ar mērķi, no vienas puses, cīnīties pret kontrabandu, kas daļēji ir muitas atbildībā, un, no otras puses, nodrošināt cilvēku un teritoriju aizsardzību, kas ir tieslietu un iekšlietu jomas uzdevums. Komiteja vēlas, lai šī finansēšanas iespēja, kuras pamatā ir arī trešais pīlārs, tiktu izskatīta, lai uzlabotu krāpšanas apkarošanas dienestiem savstarpēju papildināmību un novērstu izdevumu pārklāšanos.

6.2 Gadījumā, ja vispārējo tiesību koncepti ir nepietiekami, EESK uzskata par nepieciešamu izskatīt muitas tiesisko konceptu attīstības iespējas, ņemot vērā jauno muitas struktūru, īpaši attiecībā uz krāpšanu informācijas tehnoloģiju jomā, pirātismu un uz sankcijām. ES būs tirgus, savstarpēji savietojams muitas tīkls, pārvaldes, kas darbojas saskanīgi, kopīgas noziegumu definīcijas, bet sankcijas joprojām būs atšķirīgas. Tas var tikai izraisīt kontrabandas novirzīšanu un līdz ar to arī atšķirīgu attieksmi atkarībā no iekļūšanas vietas muitas teritorijā, kas būtu pretrunā izvirzītajam mērķim kopumā.

6.3 Programmas *Mattheus* aizvietošana ar darba vizītēm parāda atteikšanos no ierēdņu "savstarpējās apmaiņas" Eiropas teritorijā jēdziena, kas bija šīs iepriekšējās programmas pamatā. Tagad mobilitāte ir tīklā, bet darba vizītēm, pēc Komitejas domām, nevajadzētu būt īsākām kā iepriekš notikušajām apmaiņām un turklāt tajās būtu plašāk jāpiedalās visiem darbiniekiem, lai veicinātu iepazīšanos ar kolēģiem un viņu darba metodēm.

6.4 EESK uzskata, ka būtu jāizpēta, kāds varētu būt programmas ieguldījums, lai pārejas periodā, kas ilgst no 2008. gada līdz 2013. gadam, sniegtu atbalstu darbiniekiem, kurus skar pārmaiņas, ko izraisīja pilnīgi datorizētas muitas ieviešana dalībvalstīs. Ja nepieciešams, šis atbalsts var būt līdzīgs sociālajam atbalstam.

6.5 Komiteja vēlētos, lai programmā "Muita 2013" iedzīvotājiem būtu sniegti paskaidrojumi par:

- a) muitas darbību, ar sīkākām paskaidrojumiem par publiskajiem dienestiem, kuriem ir bezmaksas vai maksas piekļuve tās tirdzniecības un citiem datiem,
- b) tās vietu attiecībā pret citām muitas sistēmām pasaulē (saistībā ar drošības jautājumiem);
- c) sadarbības (kvalitatīvas un kvantitatīvas) pakāpi, kuru sagaida no valstīm, kas ir iespējamās kandidātes, kaimiņvalstīm un trešām valstīm, kā arī budžeta daļu, kas tai tiks veltīta;
- d) starptautisko organizāciju, kas var piedalīties programmas ietvaros organizētos pasākumos, veidu un lomu.

Briselē, 2006. gada 26. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS